

Lezen en taal

doorgaande ontwikkeling

Sietske Walda

Radboud Universiteit

Programma

08.30 -09.30

(Basics van) cognitieve psychologie
Cognitieve psychologie in leesonderwijs

09.30 – 09.45

Pauze

09.45 - 10.45

Doorgaande ontwikkeling basisvaardigheden lezen, spellen

11.00– 11.45

In groepen: toepassing op eigen onderwijs

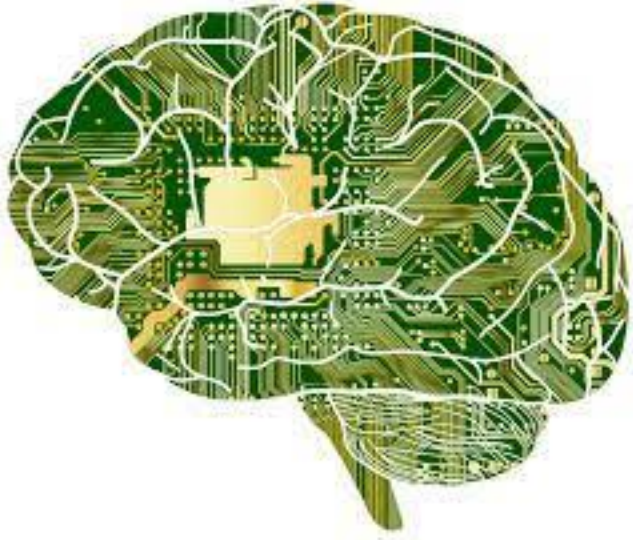

12.00 - 12.30

Terugkoppeling en afsluiting

Cognitieve psychologie

pixabay

<afbeeldingen met
auteursrechten>

<https://images.app.goo.gl/m3AhfG1Dww51z1qQ7>

Cognitieve psychologie

<afbeelding SKOVV Leren en gedrag – Wij weten hoe
leren werkt – auteursrechten>

THE PRINCIPLES OF INSTRUCTION

TAKEN FROM THE INTERNATIONAL ACADEMY OF EDUCATION

This poster is from the work of Barak Rosenshine who based these ten principles of instruction and suggested classroom practices on:

- research on how the brain acquires and uses new information
- research on the classroom practices of those teachers whose students show the highest gains
- findings from studies that taught learning strategies to students.

HOW²
teaching2s.com

01 DAILY REVIEW

Daily review is an important component of instruction. It helps strengthen the connections of the material learned. Automatic recall frees working memory for problem solving and creativity.

02 NEW MATERIAL IN SMALL STEPS

Our working memory is small, only handling a few bits of information at once. Avoid its overload — present new material in small steps and proceed only when first steps are mastered.

03 ASK QUESTIONS

The most successful teachers spend more than half the class time lecturing, demonstrating and asking questions. Questions allow the teacher to determine how well the material is learned.

04 PROVIDE MODELS

Students need cognitive support to help them learn how to solve problems. Modelling, worked examples and teacher thinking out loud help clarify the specific steps involved.

05 GUIDE STUDENT PRACTICE

Students need additional time to rephrase, elaborate and summarise new material in order to store it in their long-term memory. More successful teachers built in more time for this.

06 CHECK STUDENT UNDERSTANDING

Less successful teachers merely ask "Are there any questions?" No questions are taken to mean no problems. False. By contrast, more successful teachers check on all students.

07 OBTAIN HIGH SUCCESS RATE

A success rate of around 80% has been found to be optimal, showing students are learning and also being challenged. Better teachers taught in small steps followed by practice.

08 SCAFFOLDS FOR DIFFICULT TASKS

Scaffolds are temporary supports to assist learning. They can include modelling, teacher thinking aloud, cue cards and checklists. Scaffolds are part of cognitive apprenticeship.

09 INDEPENDENT PRACTICE

Independent practice produces 'overlearning' — a necessary process for new material to be recalled automatically. This ensures no overloading of students' working memory.

10 WEEKLY & MONTHLY REVIEW

The effort involved in recalling recently-learned material embeds it in long-term memory. And the more this happens, the easier it is to connect new material to such prior knowledge.

<http://cirl.etoncollege.com/tom-sherringtons-division-of-rosenshines-principles-of-instruction-into-strands/>

WIJZE LESSEN: TWAALF BOUWSTENEN VOOR EFFECTIEVE DIDACTIEK

1

ACTIVEER RELEVANTE VOORKENNIS

Wat je al weet, bepaalt wat en hoe snel je leert. Nieuwe informatie wordt beter onthouden wanneer ze kleeft aan voorkennis.

- Herhaal op een actieve wijze de voorkennis die de leerling nodig heeft om de nieuwe leerstof te begrijpen.
- Bied een kapstok om nieuwe stof te verbinden aan de eerder geleerde stof en richting te geven aan het verdere verloop van je les.

2

GEEF DUIDELIJKE, GESTRUCTUREERDE EN UITDAGENDE INSTRUCTIE

De tijd die gespendeerd is aan duidelijke, gestructureerde en uitdagende instructie is van belang.

- Afgebakende lesfasen en doelen brengen structuur.
- Stel uitdagende doelen waar je veel verwacht van elke leerling.
- Een warm leerklimaat motiveert je leerlingen.

3

GEbruik VOORBEELDEN

Op het moment dat leerlingen hun eerste stappen zetten in het verwerven van nieuwe kennis of vaardigheden, is het effectief om te werken met voorbeelden.

- Gebruik uitgewerkte voorbeelden die uitleggen hoe een oefening wordt opgelost.
- Demonstreer een nieuwe vaardigheid aan je leerlingen.
- Illustreer de leerstof met concrete voorbeelden.

4

COMBINEER WOORD EN BEELD

Leerlingen slaan informatie die zowel via woorden als beelden wordt gepresenteerd, gemakkelijker op dan wanneer alleen maar woorden worden gebruikt.

- Verrijk woorden met beelden maar zorg niet voor overbelasting.
- Hou rekening met de multimedia-principes in je lessen.

5

LAAT LEERSTOF ACTIEF VERWERKEN

Productieve strategieën verplichten de leerling om leerstof te herkennen tot een nieuw product. Een leerling onthoudt meer door productieve strategieën te gebruiken dan wanneer die de leerstof op een meer passieve wijze 'consumeert'.

- Laat leerlingen schema's of mondelinge samenvattingen maken in je les.
- Laat leerlingen leerstof verklaren aan zichzelf of anderen.
- Leer hun de strategieën zelf ook aan.

6

ACHTERHAAL OF DE HELE KLAS HET BEGREPEN HEEFT

Door regelmatig na te gaan of de leerlingen hebben begrepen van wat je beoogt met je les, houd je je leerlingen betrokken en blijft de focus liggen op verder leren.

- Stel regelmatig vragen die informatie opleveren over de mate van begrip.
- Staar je niet blind op een bepaalde prestatie van leerlingen op een bepaald moment in je les: leren is langetermijnwerk.

ONDERSTEUN BIJ MOEILIJKE OPDRACHTEN

Wanneer leerlingen opdrachten nog niet zelfstandig aan kunnen, is tijdelijke, individuele en aanpasbare steun (scaffolds) van de leraar noodzakelijk.

- Begeleid leerlingen wanneer ze hun eerste stappen in de leerstof zetten.
- Naarmate de leerling bekwaamer wordt, vermindert de ondersteuning van de leraar.
- Bied zelfstandige oefenkansen wanneer je de leerlingen daartoe in staat acht.

7

SPREID OEFENING MET LEERSTOF IN DE TIJD

Voor het onthouden en toepassen van de leerstof is het beter dat de oefeningen verspreid in de tijd over meerdere kortere oefensessies aan bod komen dan dat de leer-momenten in één lange oefensessie geconcentreerd zijn.

- Zorg dat basisvaardigheden en -kennis op meerdere momenten in het schooljaar worden geoefend.
- Geef huiswerk waarbij eerder geziene leerstof aan bod komt.
- Start de les met een herhaling van eerdere leerstof.

8

ZORG VOOR AFWISSELING IN OEFENTYPES

Door te variëren in oefeningentypes en inhouden kunnen leerlingen leren om verschillende oplossingsstrategieën te gebruiken. Daarnaast doet verandering van spij ook eten.

- Wissel gelijkwaardig uitzienende oefentypes af.
- Wissel uitgewerkte voorbeelden af met gewone oefeningen en deels-uitgewerkte voorbeelden.
- Zet productieve strategieën afwisselend in.

9

GEbruik TOETSING ALS LEER- EN OEFENSTRATEGIE

Wanneer leerlingen oefenen om actief informatie op te halen uit hun geheugen (retrieval practice), versterkt hun geheugen meer in vergelijking met passieve technieken, zoals herlezen.

- Geef regelmatig oefentoetsjes in de vorm van een quiz bij aanvang of slot van de les.
- Elke opdracht waarbij je leerlingen informatie laat herinneren, is een geslaagd voorbeeld van retrieval practice.

10

GEef FEEDBACK DIE LEERLINGEN AAN HET DENKEN ZET

Feedback geeft informatie over waar leerlingen staan en geeft leerlingen houvast bij het werken en behalen van de leerdoelen. Als de feedback de leerlingen niet aan het denken en in actie zet, is feedback ineffectief en is eerst iets anders nodig.

- Geef feedback die leerlingen aanzet tot 'detective-werk'.
- Directe feedback is belangrijk bij de start van het leerproces.
- Als leerlingen de feedback (nog) niet begrijpen, is extra instructie om de kennis te versterken zinvoller.

11

LEER JE LEERLINGEN EFFECTIEF LEREN

De bouwstenen kunnen gebruikt worden om lessen effectiever, efficiënter en aangener te maken, maar er zijn ook vele handvatten voorhanden die leerlingen helpen hoe zij zelf hun leren op een efficiënte, effectieve en aangename wijze kunnen organiseren.

- Leer leerstrategieën expliciet aan.
- Koppel leerstrategieën telkens aan concrete inhouden. Leerlingen leren door iets te leren.

12

Illustratie: Janine Cornsbof

<illustratie De Kleine Kapitein>

de kim:

Functionele geletterdheid

T echnisch lezen (en spellen)

W oordenschat

A chtergrondkennis

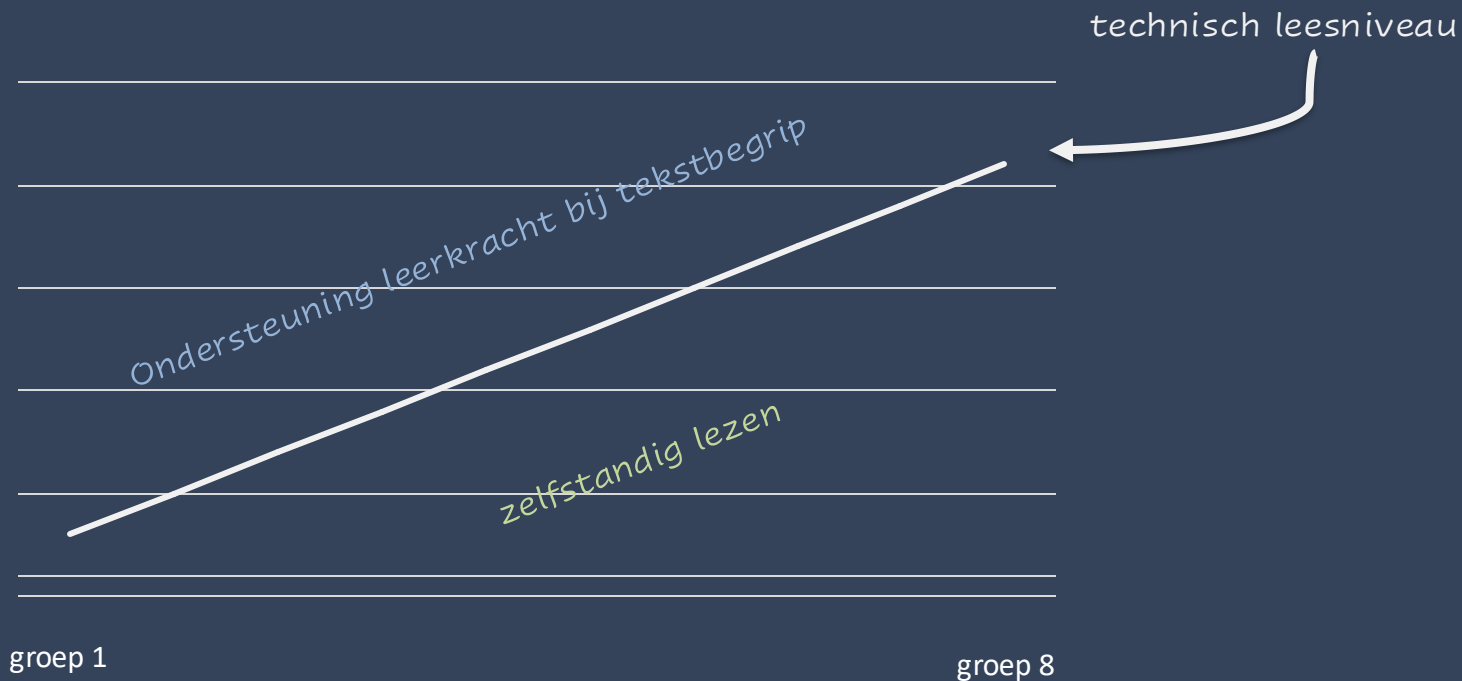
L eesstrategieën (tot op zekere hoogte)

(Anna Bosman)

de kim:

Functionele geletterdheid

cognitieve belasting

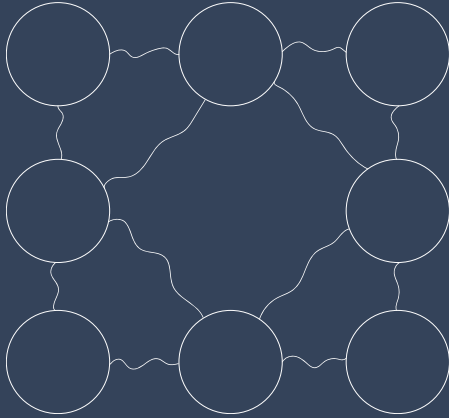
Technisch lezen en spellen

<afbeeldingen met auteursrechten>

kennis

Technisch lezen en spellen

<afbeeldingen met auteursrechten>

kennis

Technisch lezen en spellen

<afbeeldingen met auteursrechten>

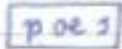
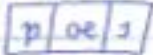

vaardigheid

Technisch lezen

Taakanalyse technisch lezen "poes"

1. kijk naar het woord
2. letters herkennen
(visuele analyse)
3. letters aan klanken koppelen /p/ /oe/ /s/
4. klanken aan elkaar plakken
(auditieve synthese) <poes>

5. a. (betekenis herkennen)
b. woord uitspreken

vaardigheid

Spellen

Taakanalyse spellen "poes"

1. a. luister naar het woord
b. (clutchen is herkennen)
  2. klanken herkennen
(auditiële analyse)
  3. klanken aan letters koppelen
  4. letters aan elkaar plakken
(visuele synthese)
  5. woord opschrijven
- "poes"
- /p/ /oe/ /s/
p	oe	s
p	oe	s
- poes

Fonologisch en fonemisch bewustzijn

<afbeelding met auteursrechten>

Referentieniveaus en kerndoelen

www.taalenrekenen.nl

kerndoel 4 - SLO

Om te voorkomen dat het aanbod voor begrijpend en studerend lezen wordt ingevuld met technisch lezen, is technisch lezen hier apart uitgewerkt.

<https://www.slo.nl/thema/meer/tule/nederlands/kerndoel4-0/>

kerndoel 9 – SLO

De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.

<https://www.slo.nl/thema/meer/tule/nederlands/kerndoel-9/>

in de klas

Technisch lezen en spellen

Doen!

Een zo groot mogelijke kans op leren:

- ✓ Zo precies mogelijk de doeltaak oefenen (maak een taakanalyse).
- ✓ Zo dicht mogelijk op de context oefenen waarin het lezen en spellen gebruikt wordt.
- ✓ Inoefenen van taken die precies aansluiten op de instructie.
- ✓ De leertijd besteden aan echt functioneel lezen en spellen.
- ✓ De beheerste vaardigheden regelmatig herhalen: leeskilometers!
- ✓ Zodra de voorkennis het toelaat betekenisvol oefenen: letters in woorden, woorden in teksten.

Doen!

Zo veel mogelijk leerwinst voor alle leerlingen

- ✓ Directe instructie geven bij lezen én spellen.
- ✓ Expliciete instructie geven bij lezen én spellen.
- ✓ De ondersteuning van de leerkracht geleidelijk af bouwen.
- ✓ De beheerste vaardigheden regelmatig herhalen: automatiseren!
- ✓ Alleen nieuwe stof aanbieden wanneer de vereiste voorkennis beheerst wordt (bijvoorbeeld alleen woorden aanbieden met letters die al beheerst worden)
- ✓ Fouten voorkomen, onder andere door alle bovenstaande adviezen.

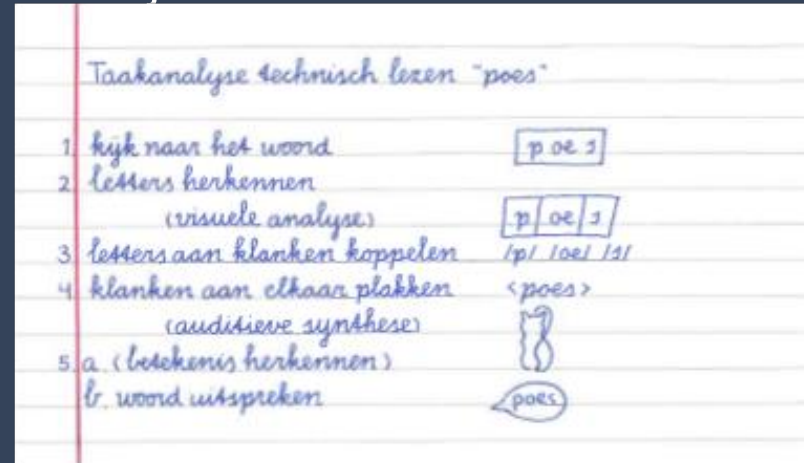

groep 1 en 2

Vorbereidend technisch lezen

Meest voorkomende problemen bij aanvankelijk technisch lezen:

- de letters niet (goed) kennen
- spellend lezen
- lange woorden: vergeten wat ze aan het lezen zijn

groep 1 en 2

Vorbereidend spellen

Meest voorkomende problemen bij aanvankelijk spellen:

- de letters niet (goed) kennen
- woorden niet goed kunnen opdelen in klanken
- vergeten om te beginnen bij de eerste letter

Taakanalyse spellen "poes"

1. a. luister naar het woord b. (beteken) herkennen	"poes"			
2. klanken herkennen (auditiële analyse)	/p/ /oe/ /s/			
3. klanken aan letters koppelen	<table border="1"><tr><td>p</td><td>oe</td><td>s</td></tr></table>	p	oe	s
p	oe	s		
4. letters aan elkaar plakken (visuele synthese)	<table border="1"><tr><td>p</td><td>oe</td><td>s</td></tr></table>	p	oe	s
p	oe	s		
5. woord opschrijven	poes			

groep 1 en 2

Vorbereidend technisch lezen en spellen

Adviezen voor groep 1 (nadruk op fonologisch bewustzijn):

- herhaald, interactief voorlezen
- model gesprekjes over verhalen en leesbeleving
- aandacht voor de functie van geschreven taal (brief, e-mail, boek, recept, ...)
- werk *thematisch* aan woordenschat en achtergrondkennis (rijke thema's!!)
- laat lln zelf boeken 'lezen' (leestijd!)
- onderscheid tussen lange en korte woorden, leesrichting, etc.
- laat lln bij veel interesse meedoen aan fonemisch bewustzijn groep 2
- gebruik versjes, liedjes, gedichtjes om te onthouden

groep 1 en 2

Voorbereidend technisch lezen en spellen

Adviezen voor groep 2 (nadruk op fonemisch bewustzijn):

- stel concrete einddoelen voor beheersing eind groep 2 op
- monitor en 'toets' deze doelen
- maak onderscheid tussen lezen en spelling in de doelen en instructie/activiteiten (ook duidelijk voor lln)
- oefen met klankzuivere woorden
- werk aan netwerken van kennis: auditief, visueel, motorisch (gebaren), ...
- zo snel mogelijk betekenisvol maken (woorden aanbieden, werken binnen thema)

groep 3

Aanvankelijk technisch lezen / spellen

- belang van visuele discriminatie, letterkennis en auditieve synthese voor lezen / auditieve analyse, letterkennis en visuele synthese voor spelling
- voorkennis bij de leerlingen
- eerder aangeboden letters, letterclusters en categorieën herhalen
- leg de nadruk op correct letters benoemen, woorden en zinnen lezen/spellen; het tempo komt later
- zo snel mogelijk betekenisvol maken (woorden aanbieden, werken binnen thema)
- categorieën toepassen bij lezen is makkelijker dan ze actief toepassen bij spellen; vanaf de niet-klankzuivere periode zullen de aangeboden categorieën bij lezen “voorlopen” op die bij spellen

groep 4 en 5

Aanvankelijk → voortgezet

- checken of alle leerlingen de letters vlot kunnen benoemen (en dit oefenen met de leerlingen die dit nog niet snel kunnen)

Lezen:

- verder met expliciete instructie in categorieën, bijvoorbeeld:
  - o Rijtje met nieuwe categorie – elke dag oefenen
  - o Twee rijtjes met een oude categorie (steeds even oefenen met zwakke lezers)

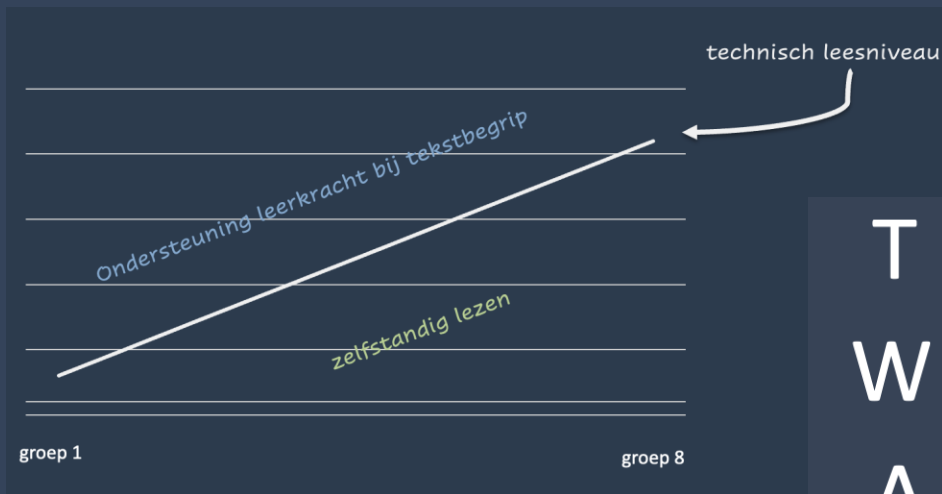
Spellen

- verder met expliciete instructie in categorieën, bijvoorbeeld:
  - o nieuwe categorie – elke dag regel herhalen en oefenen in auditief dictee
  - o nieuwe categorie gemixt met beheerste categorieën: auditief dictee met gemixte woorden en zin(nen)

groep 5 en verder

Voortgezet technisch lezen

T
W
A
L

echnisch lezen

oordenschat

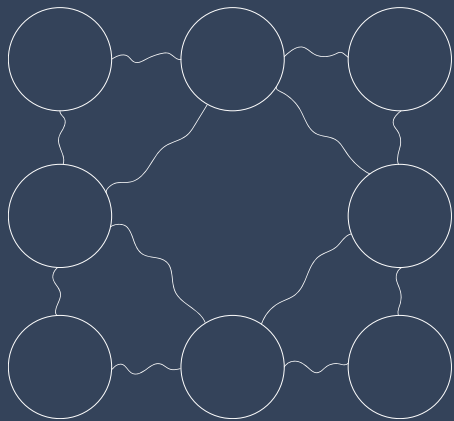
chtergrondkennis

eesstrategieën

voorwaardelijke kennis
voorwaardelijk tempo

groep 5 en verder

Voortgezet technisch lezen

<afbeelding met auteursrechten>

Voortgezet technisch lezen

1. Expliciete instructie gericht op
fonemische vaardigheden [*zeker*]

TOE N E M E N D E C O M P L E X I T E I T

Klankzuivere woorden	
mk/km	<i>ik</i>
mkm	<i>som</i>
mmkm	<i>trap</i>
mkmm	<i>kaars</i>
mmmkm/mkmmm	<i>straat/dorst</i>
samenstellingen	<i>kerstbal</i>
~~Niet klankzuivere woorden (stompe klanken, morfemen en categorieën)~~	
woorden met 1 klankgroep	<i>zeur, paard, leeuw, cent</i>
woorden met 2 klankgroepen	<i>keuken, ma6g, beroemd, kikker, moeilijk, hemdje, cadeau, tro: oir,</i>
woorden met 3 of meer klankgroepen	<i>beroemdheid, ballonnen, bommelding, computer, garage, cen6meter</i>
Zinnen	
korte zinnen	<i>Ik vang de bal.</i>
langere zinnen	<i>Juul huilt erg hard om zijn moeder.</i>
samengestelde zinnen	<i>Ik ben te laat voor school want ik heb me verslapen.</i>
Complexe zinsstructuren	<i>Hoewel ik goed geslapen had, heb ik mijn wekker niet horen rinkelen en was ik te laat voor de leesles.</i>
Tekst	
>1 opeenvolgende zinnen	...
alinea	...
>1 alinea's in samenhang	...
tekststructuur	...

Voortgezet technisch lezen

2. Expliciete instructie gericht op morfologische relaties in de geschreven taal

[zeer waarschijnlijk, aanvullend onderzoek loopt]

TOEGEWIJDE COMPLEXITEIT

Klankzuivere woorden	
mk/km	<i>ik</i>
mkm	<i>som</i>
mmkm	<i>trap</i>
mkmm	<i>kaars</i>
mmmkm/mkmmm	<i>straat/dorst</i>
Niet-klankzuivere woorden (stomme klanken, morfemen en categorieën)	
woorden met 1 klankgroep	<i>zeur, paard, leeuw, cent</i>
woorden met 2 klankgroepen	<i>keuken, ma6g, beroemd, kikker, moeilijk, hemdje, cadeau, tro: oir,</i>
woorden met 3 of meer klankgroepen	<i>beroemdheid, ballonnen, bommelding, computer. aaraae. cen6meter</i>
Zinnen	
korte zinnen	<i>Ik vang de bal.</i>
langere zinnen	<i>Juul huilt erg hard om zijn moeder.</i>
samengestelde zinnen	<i>Ik ben te laat voor school want ik heb me verslapen.</i>
Complexe zinsstructuren	<i>Hoewel ik goed geslapen had, heb ik mijn wekker niet horen rinkelen en was ik te laat voor de leesles.</i>
Tekst	
>1 opeenvolgende zinnen	...
alinea	...
>1 alinea's in samenhang	...
tekststructuur	...

Voortgezet technisch lezen

3. Leerlingen motiveren om veel te lezen [zeker]

TOENEMENDE COMPLEXITEIT

Klankzuivere woorden	
mk/km	<i>ik</i>
mkm	<i>som</i>
mmkm	<i>trap</i>
mkmm	<i>kaars</i>
mmmkm/mkmmm	<i>straat/dorst</i>
samenstellingen	<i>kerstbal</i>
Niet-klankzuivere woorden (stomme klanken, morfemen en categorieën)	
woorden met 1 klankgroep	<i>zeur, paard, leeuw, cent</i>
woorden met 2 klankgroepen	<i>keuken, ma6g, beroemd, kikker, moeilijk, hemdje, cadeau, tro: oir,</i>
woorden met 3 of meer klankgroepen	<i>beroemdheid, ballonnen, bommelding, computer. aaraae. cen6meter</i>
Zinnen	
korte zinnen	<i>Ik vang de bal.</i>
langere zinnen	<i>Juul huilt erg hard om zijn moeder.</i>
samengestelde zinnen	<i>Ik ben te laat voor school want ik heb me verslapen.</i>
Complexe zinsstructuren	<i>Hoewel ik goed geslapen had, heb ik mijn wekker niet horen rinkelen en was ik te laat voor de leesles.</i>
Tekst	
>1 opeenvolgende zinnen	...
alinea	...
>1 alinea's in samenhang	...
tekststructuur	...

Leestempo

Carroll, L. (1865). *Alice's adventures in wonderland*.

snelheid is geen doel

welk tempo is nodig voor
functioneel lezen?

Trainen voor de wedstrijd

Diks, F. (2019). *Koen Kampioen in de hoofdrol*. Kluitman. p.7
Illustratie: Ivan & Ila

leesmotivatie

leesplezier

leesvoldoening

Pizza's bakken

<afbeeldingen met auteursrechten>

in de klas

Voortgezet (technisch) lezen

<afbeelding met auteursrechten>

Toepassing op onderwijs

- Evaluatie van het huidige aanbod in technisch lezen en spellen
  - A. Doelen
  - B. Lesopzet en instructieprincipes
- en (eventueel)
  - C. Oriëntatie op een doorlopende lijn (functioneel) lezen

Acties korte termijn

- Voorlezen
- Samen lezen
- Onderscheid maken tussen conceptuele en procedurele kennis (instructie aanpassen)
- Overeenstemmen categorienamen
- Passende jeugdliteratuur bij aangeboden lessen zoeken (lees evt. daar uit voor)

Acties langere termijn

- Doorgaande lijn met ontwikkelingsdoelen technisch lezen en spellen voor groep 1 t/m 8 afstemmen
- Lesplanning/methode selecteren bij doorgaande lijn
- Spiraalcurriculum creëren
- Leesbeleid opstellen/tegen het licht houden
- Werken aan functionele geletterdheid vanuit verschillende lessen

Meer weten?

Over technisch lezen en spellen:

- Schraven, J. (2022). *Zo leer je kinderen lezen en spellen*. PICA
- Cordewener, K. & Bosman, A. (2024). Effectief spellingonderwijs op de basisschool. PICA
- Willingham, D.T. (2017). *The reading mind. A cognitive approach to understanding how the mind reads*. Jossey-Bass, p. 193.
- <https://stichting-leerkracht.nl/versterken-van-technisch-lezen/>
- Walda, S. (2023). *Alle kinderen leren lezen. Praktijkbrochure*. Radboud Universiteit

Over leesbevordering:

- Chambers, A. (2011) *Leespraat*. Biblion
- Smits, N. (2022). *Wie dit niet leest is gek*. PICA
- Podcasts:
  - Jaap Friso en Bas Maliepaard: De grote vriendelijke podcast
  - Heleen Buhrs: Over boeken gesproken
  - Stichting Cubiss Brabant & Ears up: Leesbeesten & Luistervinken
  - Edward van de Vendel: Lawines razen

...en pak een jeugdboek!!!

Sterk technisch leesonderwijs

1 Voldoende lestijd

a. Voldoende lestijd

b. Tijd voor automatiseren

Werkgeheugen

Lange termijn geheugen

c. Richtlijn

1/2	3	4	5/6	7/8
60'	360'	150'	120'	60'

d. Extra lestijd

zaakvakken

jeugdliteratuur

4 Monitoring en bijsturen

a. Snel identificeren van zwakkere leerlingen

b. Observeren en toetsen

c. Wat zegt snelheid?

d. Toetsen interpreteren

Resultaten individuele leerling

5 Een lerende cultuur op school

Kwaliteit van instructie

a. Goede instructie is de beste preventie

b. Lezen gaat niet vanzelf: instructie nodig

c. Expliciete directe instructie werkt het best

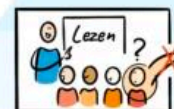
Duidelijk lesdoel

d. Spelen met bewezen lestechiek

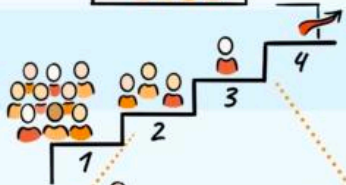

Differentiëren

a. Convergente differentiatie werkt het best

b. 4 niveau's van ondersteuning

c. 3 alternatieven om dit mogelijk te maken

Meer lezen

sietske.walda@ru.nl

www.sietskewalda.com